

12. Алауханов Е. Криминология. Учебник / Е. Алауханов – Алматы. 2008. - 429 с. ; Alauhanov E. Kriminologiya. Uchebnik / E. Alauhanov – Almatyi. 2008. - 429 s.

13. Кудрявцев В.Н., Эминов В.Е. Криминология. 4-е изд. / В.Н.Кудрявцев, В.Е.Эминов — М.: Норма, 2009. - 800 с. ; Kudryavtsev V.N., Eminov V.E. Kriminologiya. 4-e izd. / V.N.Kudryavtsev, V.E.Eminov — M.: Norma, 2009. - 800 s.

M. L. Shelukhin

CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS OF CRIME IN ECONOMIC ACTIVITY: CONCEPT AND ELEMENTS

The article analyzes the internal content of the concepts of criminological and forensic characterization from the point of view of the subject, objects of research, laws and practical orientation of the sciences criminology and forensic science. Provided by the author's concept of "criminological characteristics". It is concluded that the elements of the criminological characteristics of crime in the sphere of economic activity depend on the purpose of developing a characteristic, that is, on the direction of its practical application

Keywords: *criminological characteristics, criminological characteristics, criminality in the sphere of economic activity, understanding and definition of criminological characteristics, elements of criminological characteristics.*

Стаття надійшла до редакції 06.11.2018 р.

УДК 342.7(477)

О. В. Батанов, В. В. Сметана

ПРАВОЗАХИСНИЙ РЕСУРС ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розглядається сучасний правозахисний потенціал громадських правозахисних організацій у сфері місцевого самоврядування, відмінності цих організацій від інших неурядових організацій, котрі носять концептуальний характер і проявляються у направленості, завданнях, принципах та формах діяльності таких організацій. З'ясовуються їх завдання, основні напрями діяльності та функції, в яких втілюється їх активна роль у формуванні громадянського суспільства. Функції орієнтують правозахисні громадські організації на досягнення єдиної мети для усієї їх системи – захист прав та свобод людини і громадянина.

Аналізуються основні форми реалізації функцій громадських правозахисних організацій, під якими розуміються зовні виражені дії, що здійснюються цими організаціями в процесі здійснення правозахисної діяльності в рамках своїх повноважень і які викликають певні наслідки, уявляють собою закріплені законом заходи, шляхом застосування котрих відбувається попередження і профілактика порушень прав людини, поновлення порушених прав і вплив на порушника.

Розглядаються методи недержавного захисту прав і свобод особистості, які використовують правозахисні організації у сфері місцевого самоврядування, і які представляють собою прийоми, засоби та способи впливу суб'єктів правозахисної діяльності на органи місцевого самоврядування, суб'єктів, які порушили права особистості з метою досягнення соціально корисного результату.

Ключові слова: *права людини, громадські правозахисні організації, правозахисна діяльність, місцеве самоврядування, функції, методи, громадська правосвідомість.*

Постановка проблеми. У конституційно-правовому механізмі захисту прав людини важливе місце посідають громадські правозахисні організації, які функціонують на рівні місцевого самоврядування і разом з спеціалізованими державними організаціями, а іноді незалежно, надають допомогу фізичним та юридичним особам у захисті прав в різних сферах суспільного життя, в такий спосіб сприяючи коригуванню правозахисної складової державної політики.

Правозахисна діяльність таких організацій є цілісним і упорядкованим процесом взаємодії ланок правового механізму, спрямованим на утвердження і захист прав і свобод людини, досягнення стану їх реальної захищеності, а також здійснення ефективного контролю за їх дотриманням органами та посадовими особами місцевого самоврядування.

Рівень розвитку громадських правозахисних організацій дозволяє науковцям розглядати їх як самостійний інститут, який складається в рамках підгалузі конституційного права, що регулює конституційне положення людини і громадянина, під яким розуміється сукупність норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають у зв'язку з реалізацією громадянами права на об'єднання, створенням, діяльністю, реорганізацією та ліквідацією громадських правозахисних організацій.

Дослідження проблематики захисту прав людини, в тому числі й на рівні місцевого самоврядування, громадськими правозахисними організаціями та іншими об'єднаннями громадян має важливе практичне значення як для подальшого вдосконалення інституту прав людини в Україні, так і прискорення процесу децентралізації і реформування системи місцевого самоврядування в Україні, підвищення рівня правової культури українського суспільства та ефективності і законності діяльності органів місцевого самоврядування.

Наукове обґрунтування теми дослідження. Проблематика захисту прав людини неурядовими правозахисними організаціями є актуальною, а окремі її аспекти були предметом дослідження багатьох сучасних науковців, зокрема О.М. Бикова, Ю.М. Бисаги, Д.М. Белова, О. М. Ващука, Л. О. Ємця, Є. Ю. Захарова, О. О. Кожушка, В. М. Кравчука, І. Т. Темеха та інших. Але науковий інтерес досліджень зосереджений, в основному, на організаційно-правових аспектах створення і діяльності організацій громадянського суспільства та характеристиці окремих напрямів діяльності недержавних організацій юридичного спрямування (права людини, протидія насильству, гендерна рівність, тощо). В той же час тема організації і функціонування громадських правозахисних організацій в сфері місцевого самоврядування є ще недостатньо розробленою, а дослідження носять фрагментарний характер.

Тому метою даного дослідження є спроба охарактеризувати сучасний правозахисний потенціал громадських правозахисних організацій у сфері місцевого самоврядування, з'ясувати їх завдання і функції.

Викладення основного матеріалу. Правозахисні організації відрізняються від інших форм громадських об'єднань своєю місією і цілеспрямованістю. Вони виступають на підтримку і заохочення різних прав людини, наприклад прав на життя, харчування і воду, належний рівень здоров'я, достатнє житло, ім'я та громадянство, освіту, свободу пересування і недискримінацію та інших. Іноді вони займаються правами окремих категорій осіб, наприклад правами жінок, правами дітей, правами осіб, що належать до національних меншин, правами біженців і внутрішньо переміщених осіб тощо [13, с.117]. Динаміка появи тих чи інших правозахисних організацій залежить від нагальності вирішення тих чи інших суспільних проблем, які виникають щодо дотримання і захисту певних прав людини і громадянина. Так, в

Україні, як справедливо зазначає А. Алмаші, в останній рік після Революції гідності та початку конфлікту в Автономній Республіці Крим, місті Севастополі і на Донбасі створено чимало неурядових правозахисних організацій, які займаються захистом прав людини щодо внутрішніх вимушених переселенців із Криму та Донбасу, військовослужбовців, учасників добровольчих батальйонів. У цьому контексті, на думку цього автора, започатковано чимало волонтерських ініціатив, які здійснюються переважно неурядовими правозахисними організаціями, які сприяли позитивним реформам у сфері оборони й військової служби, сприяли вирішенню багатьох проблем реалізації та захисту прав людини, які виникли у зв'язку з проведенням антитерористичної операції на Донбасі. Ці волонтерські ініціативи свідчать про подальший розвиток громадянського суспільства в Україні, який засвідчує, що неурядові правозахисні організації є невід'ємним елементом сучасної демократичної держави й можуть суттєво допомогти державі навіть у найбільш критичні моменти [2, с.98].

Відповідно до характерних ознак, громадські правозахисні організації визначають як: «неполітичне, офіційно зареєстроване, внутрішньо упорядковане, добровільне об'єднання фізичних та юридичних осіб, засноване на приватних коштах, не підпорядкованого органам виконавчої влади та не наділеного владними повноваженнями, діяльність якого проводиться як на безкоштовній, так і на платній основі, спрямована на захист прав як фізичних, так і юридичних осіб» [8, с.78]; «інститут громадянського суспільства, рівноправне, самоврядне, некомерційне формування, що створюється добровільно для реалізації спільних інтересів індивідів, що діє самостійно і незалежно від держави на основі принципів законності і гласності з метою забезпечення і захисту прав і свобод людини і громадянина» [3, с.17].

Громадські правозахисні організації у сфері місцевого самоврядування, поряд із загальними для всіх неурядових організацій властивостями, мають свої відмінності, котрі носять концептуальний характер і проявляються у направленості, завданнях, принципах та формах діяльності таких організацій.

Завданнями діяльності місцевих громадських правозахисних організацій є: сприяння дотриманню і захисту прав і свобод людини, закріплених в міжнародно-правових актах, Конституції і національному законодавстві, на території відповідної громади; моніторинг стану з правами людини на території громади; інформування населення та органів місцевої влади про права людини; підвищення рівня освіченості та правової культури в галузі прав людини; заохочення становлення цінностей і розвиток установок, що сприяють повазі і усвідомленню прав людини.

Основні напрями діяльності громадських правозахисних організацій відображені в їх функціях. Функціям правозахисних громадських організацій, на думку І. Темеха, властиві такі суттєві ознаки: функції є безпосереднім проявом сутності та соціального призначення правозахисних громадських організацій; функції розкривають зміст діяльності правозахисних громадських організацій; функції виникають та розвиваються відповідно до їх статутних цілей та завдань; в функціях проявляється специфіка та особливості правозахисних громадських організацій; функції реалізуються в певних формах; функції орієнтують правозахисні громадські організації на досягнення єдиної мети для усієї їх системи – захист прав та свобод людини і громадянина; в функціях правозахисних громадських організацій втілюється їх активна роль у формуванні громадянського суспільства [10, с.7].

Правозахисним організаціям на місцевому рівні притаманні функції, які логічно витікають з характеру та задач їх діяльності: розгляд заяв фізичних і юридичних осіб чи їхніх асоціацій про недотримання прав і свобод людини, закріплених у Конституції,

міжнародному праві і національному законодавстві; інформування подавця заяви про його права і можливості їхнього правового захисту і сприяння йому в доступі до цих засобів; здійснення посередницьких функцій для відновлення порушених прав і свобод за допомогою погоджувальної процедури; проведення громадських розслідувань фактів порушень прав людини (як за заявами фізичних і юридичних осіб, так і з власної ініціативи); скерування заяв (від імені заявника або від свого імені) компетентним органам для вирішення; звернення від імені заявника або від свого імені в суд, державні і міжнародні організації; винесення громадського осуду і громадського попередження органам і (або) особам, чії дії (бездіяльність) призвели до порушення прав і свобод людини; публікація висновків у ЗМІ; участь у нормотворчій діяльності органів місцевого самоврядування; пропаганда правозахисних ідей і створення для цього просвітницьких друкарських, аудіо-, фото- і кіноматеріалів про права людини та способи їх захисту; розробка навчальних планів, методик і програм викладання прав людини для різноманітних соціальних і фахових груп; проведення спеціалізованих семінарів з прав людини для представників «професій ризику» (співробітників органів внутрішніх справ і служб безпеки, службовців пенітенціарних закладів та установ, адвокатів, суддів, прокурорів, військовослужбовців, лікарів, журналістів, профспілкових діячів, соціальних робітників), представників законодавчої і виконавчої гілок влади, пов'язаних із створенням і виконанням законодавства, що стосується прав людини; організація різноманітних публічних кампаній і акцій з метою утвердження прав людини в суспільній свідомості (конкурсів на кращий твір про права людини і конкурсів малюнків та фотографій для школярів, олімпіад для студентів, спеціальних заходів, присвячених Дню прав людини і т.п.); збір і поширення матеріалів з історії розвитку ідеї прав людини й історії правозахисного руху [12, с.558] тощо.

Звідси, основними формами реалізації функцій громадських правозахисних організацій, під якими розуміються зовні виражені дії, що здійснюються цими організаціями в процесі здійснення правозахисної діяльності в рамках їх повноважень і які викликають певні наслідки, уявляють собою закріплені законом заходи, шляхом застосування котрих відбувається попередження і профілактика порушень прав людини, поновлення порушених прав і вплив на порушника, є: громадські розслідування фактів порушень прав людини публічними органами влади і управління; моніторинг і аналіз стану з правами людини на території муніципальної громади; пропаганда правозахисних ідей, правове виховання; участь в нормотворчому процесі представницьких органів місцевого самоврядування; контроль за дотриманням забезпечення і захисту прав і свобод людини і громадянина публічними суб'єктами місцевого самоврядування та іншими структурами і організаціями на території громади; правова просвіта населення; проведення розслідування порушень за заявами громадян та допомога у відновленні порушеного права тощо.

Громадські правозахисні організації часто з'ясовують обставини порушень прав людини, збирають інформацію про них і розсилають її. Вони можуть, наприклад, застосовувати лобістські стратегії, щоб привернути до своїх повідомлень увагу громадськості та провідних політиків, суддів і правоохоронців, щоб домогтися розгляду результатів проведених розслідувань (наприклад, журналістських розслідувань) і усунення порушень прав людини [2, с.8].

У науковій літературі наголошується на важливості превентивних форм діяльності громадських правозахисних організацій. Так, справедливим є зауваження Л.Новак-Каляєвої, що «активісти правозахисту не повинні чекати порушень прав людини владними органами або будь-якими приватними структурами чи особами, а сприяти їх уникненню, тобто допомагати людям ще до того, як вони стають “жертвами”

репресій, зловживань, корупції, перевищення службових повноважень тощо, тобто до порушення їх прав, а виходить, що і замість порушень, які не відбудуться», що правозахисні організації «повинні усвідомити необхідність перейти від режиму реагування та “присоромлення” порушників після факту порушення прав людини до розвитку активної стратегії профілактики, освіти, активізації місцевих громад у напрямі розширення прав і можливостей своїх членів» [4, с.211]. Цілком погоджуємося також з думкою названого автора, що «намагання запобігти порушенню прав людини повинні бути спільною справою рівноправних партнерів: державних органів, активістів правозахисту та населення, яке в такий спосіб не матиме перспективи поповнити трагічні ряди осіб, чії права потрібно захищати. Тільки за таких умов термін “правозахист” отримає те логічне наповнення, що найбільше відповідає його початковому змістові й служитиме розширенню прав і свобод людини» [4, с.199]. Тобто, в ідеалі громадські правозахисні організації за допомогою юридичних процедур повинні примушувати публічні органи місцевої влади та їх посадових осіб до усунення умов і причин, що сприяють порушенням прав людини.

Чималу роль відіграють громадські правозахисні організації у наданні соціальних послуг та захисті інтересів найбільш вразливих соціальних груп і верств населення, які потребують допомоги (ветерани праці і громадяни похилого віку; інваліди; особи, що постраждали в результаті Чорнобильської катастрофи; багатодітні та малозабезпечені сім'ї; самотні матері; безпритульні діти; особи без визначеного місця проживання; жертви репресій; біженці тощо). Діяльність громадських правозахисних організацій в цьому напрямку органічно пов'язана із зазначеною вище «стратегією профілактики правопорушень» прав людини. У статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» говориться про можливість місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування на конкурсній основі укладати договори про надання соціальних послуг із суб'єктами які їх надають, зокрема, недержавними громадськими об'єднаннями [7]. Соціальне партнерство з неурядовими організаціями вигідно і державі, і органам місцевого самоврядування, як з політичних, так і з економічних міркувань. Політична вигода полягає в тому, що, заповнюючи соціальні ніші, посилюючи адресність соціальної допомоги та підтримки і сприяючи впровадженню в офіційну соціальну структуру нових форм і методів соціального захисту, неурядові організації сприяють зниженню соціальної напруженості і підвищенню довіри громадян до офіційної соціальної політики. Економічна вигода полягає в спроможності громадських правозахисних організацій залучати додаткові, благодійні, фінансові кошти до соціальних зусиль держави та муніципальної влади.

Важливим напрямком в діяльності громадських правозахисних організацій є налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування і в інших сферах суспільних відносин. Особливо актуальним це питання стає в наш час, коли в Україні відбуваються трансформаційні зміни системи місцевого самоврядування та формату відносин між центром і регіонами. Розвиток співпраці між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями обумовлений широким спектром повноважень органів місцевого самоврядування, які вони отримали в зв'язку з децентралізацією управління, особливо в соціальній сфері. В умовах браку кваліфікованих працівників і недостатності фінансування відповідних служб місцевого самоврядування потребує підтримки, насамперед, з боку суб'єктів та інститутів громадянського суспільства [11, с.312]. Для громадських правозахисних організацій співпраця з органами місцевого самоврядування є необхідною для реалізації своїх проектів, отримання підтримки на рівні влади. Співпраця підсилює органи місцевого самоврядування і підвищує рівень залучення громадян до вирішення місцевих проблем,

об'єднує зусилля, можливості та ресурси кожної сторони задля вирішення важливих соціальних проблем, вирішення яких поодиночі – неефективне.

Ще одним значимим механізмом взаємодії місцевої влади та громадських правозахисних організацій, є організація та забезпечення експертно-аналітичної діяльності, зокрема, аналіз існуючого нормативно-правового поля, планування та сприяння побудові соціально орієнтованої системи норм; організація та забезпечення суспільно-просвітницької діяльності та підвищення правової культури населення тощо. Експертна співпраця сприяє своєчасному контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування і її корегуванню в інтересах громади.

Необхідною є також взаємодія громадських правозахисних організацій з органами внутрішніх справ і муніципальною міліцією, які виконують важливі правоохоронні і правозахисні функції, покликані захищати життя, здоров'я, права і свободи громадян, їх власність від злочинних та інших протиправних посягань. Важливість такої взаємодії пояснюється, перш за все, тим, що цілі громадських правозахисних організацій та органів внутрішніх справ значною мірою збігаються: захист прав людини. На жаль, як зазначається у юридичній літературі, взаємодія правозахисних організацій з органами внутрішніх справ на сьогодні залишається проблематичною, так як довгий час вони виконували різні ролі в нашій державі [5, с.2]. Сьогодні перед органами внутрішніх справ стоять завдання формування правової держави і захисту прав людини, вирішення яких неможливо без створення ефективних форм взаємодії з громадськістю та громадськими правозахисними організаціями як одним з інститутів громадянського суспільства. Така взаємодія найбільш перспективно може відбуватися за такими напрямками, як: формування суспільної думки і підвищення авторитету органів внутрішніх справ; громадський контроль (моніторинг) за діяльністю органів внутрішніх справ; підвищення правової культури і навчання правам людини співробітників органів внутрішніх справ; взаємний обмін інформацією; проведення профілактичних заходів порушень прав людини; робота з потерпілими.

Форми і методи взаємодії дуже різноманітні і залежать не тільки від конкретних умов, але і від специфіки діяльності, компетенції суб'єктів взаємодії, їх реальних можливостей тощо. Але, узагальнюючи основні наукові погляди на цю проблематику, можна виділити дві основні групи різних форм взаємодії: взаємодія в формі інформаційного обміну і взаємодія в формі безпосередньо спільної діяльності.

Методи недержавного захисту прав людини, які використовують правозахисні організації у сфері місцевого самоврядування, являють собою прийоми, засоби та способи впливу суб'єктів правозахисної діяльності на органи місцевого самоврядування, суб'єктів, які порушили права особистості, а також постраждалих від правопорушень в рамках чинного законодавства з метою досягнення соціально корисного результату. Своєрідність зазначених методів обумовлено характером громадських відносин і визначається такими рисами: особливістю правового статусу учасників правовідносин; особливим характером правовідносин, які спрямовані на захист прав і свобод людини і громадянина; особливістю складу юридичних фактів; специфікою відповідальності суб'єктів. До методів діяльності громадських правозахисних організацій, на думку С. Сохи, відносяться: переконання і примус як універсальні методи; нагляд; адміністративно-юрисдикційна діяльність; метод збору інформації тощо [9, с.106]. Особливо наголошується на правозахисному методі, який являє собою гарантований державою і міжнародним співтовариством спосіб регулятивного впливу на суспільні відносини, змістом якого виступає здійснення права членів громади на правовий захист за допомогою комплексу правових засобів, що

регулюють самостійне або за допомогою компетентних суб'єктів його здійснення з метою забезпечення правової захищеності особи [9, с.107].

Заслуговує на увагу пропозиція М. Акімової розділити систему методів, котрі використовуються у відносинах, пов'язаних з недержавним захистом прав і свобод людини і громадянина, на дві основні групи: а) консенсуальні методи; б) методи активного впливу. До першої групи, на думку цього автора, входять прийоми, спрямовані на мирне залагодження (врегулювання) проблеми. Мета їх застосування полягає в досягненні консенсусу між суб'єктами виниклих протиріч. Консенсуальні методи включають в себе такі способи захисту, як: узгодження позицій по предмету розбіжностей; рекомендації державним органам або посадовим особам з питань, віднесених до сфери захисту прав і свобод особистості; звернення суб'єктів правозахисної діяльності в органи державної влади та місцевого самоврядування з метою захисту прав і законних інтересів громадян тощо. Метод активного впливу - заснований на нормах чинного законодавства жорсткий спосіб впливу суб'єктів правозахисної діяльності на рішення державних органів і посадових осіб з метою їх спонукання до певних дій. Прикладами його реалізації можуть служити такі акти, як мітинги, походи, демонстрації, страйки, голодування та інші акти громадського спротиву [1, с.7]. У більшості випадків громадські правозахисні організації таким способом висловлюють протест проти беззаконня або порушення органами влади та управління тієї чи іншої категорії прав. Крім того, аналогічні акції є ефективним способом формування громадянської правосвідомості, бо в ході їх проведення гуртуються представники самих різних соціальних верств.

Для досягнення цілей і вирішення поставлених завдань громадські правозахисні організації наділяються необхідним обсягом прав. Передусім, вони мають всі основні права громадських об'єднань, передбачених Законом України «Про громадські об'єднання», до яких відноситься наступні: право вільно поширювати інформацію про свою діяльність, пропагувати свою мету (цілі); звертатися в порядку, визначеному законом, до органів державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадовим і службовим особам з пропозиціями (зауваженнями), заявами (клопотаннями), скаргами; брати участь у порядку, визначеному законодавством, в розробці проектів нормативно-правових актів, що видаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, що стосуються сфери діяльності громадського об'єднання та важливих питань державного і суспільного життя; проводити мирні зібрання; здійснювати інші права, не заборонені законом [6].

Висновки. Таким чином, громадські правозахисні організації є активними учасниками правозахисної діяльності у сфері місцевого самоврядування. Вони забезпечують баланс прав людини і інтересів територіальної громади; сприяють застосуванню правозахисного підходу в усіх видах діяльності місцевих органів влади і управління; виконують важливу контрольно-наглядову функцію за дотриманням всіма суб'єктами місцевого самоврядування прав і законних інтересів громади та її членів; здійснюють моніторинг і надають незалежну експертну оцінку результатів діяльності органів місцевого самоврядування; шляхом безпосередньої участі та взаємодії з місцевими органами влади надають ту допомогу, яку не в повній мірі надають державні, соціальні інститути, державні правозахисні організації; сприяють підвищенню соціальної забезпеченості та підвищенню якості життя громадян.

Список використаної літератури

1. Акімова М.А. Негосударственные формы защиты прав и свобод личности (вопросы теории и практики) : авторф. дисс. ...канд. юрид. наук. Специальность :12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и

государстве» / Саратовская государственная юридическая академия. Саратов 2012. 23 с.; Akimova M.A. Negosudarstvennyye formy zashchity prav i svobodlichnosti (voprosy teorii i praktiki) : avtorf. diss. ...kand. jurid. nauk. Spetsial'nost' :12.00.01 «Teoriya i istoriya prava i gosudarstva; istoriya ucheniy o prave i gosudarstve» / Saratovskaya gosudarstvennaya yuridicheskaya akademiya. Saratov 2012. 23 s.

2. Алмаши М.М. Захист прав людини неурядовими правозахисними організаціями // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2015. Серія ПРАВО. Випуск 32.Том 1. С. 98-103; Almashi M.M. Zakhyst prav lyudyny neuryadovomu pravozakhysnuyu orhanizatsiyamy // Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, 2015. Seriya PRAVO. Vypusk 32.Tom 1. S. 98-103

3. Ботнев Ю.В. Конституционно-правовое регулирование деятельности неправительственных правозащитных организаций в Российской Федерации: автореф. дисс. ...кандид. юрид. наук по специальности 12.00.02 – «Конституционное право; муниципальное право» / Москва, 2008. 23 с.; Botnev YU.V. Konstitutsionno-pravovoye regulirovaniye deyatel'nosti nepravitel'stvennykh pravozashchitnykh organizatsiy v Rossiyskoy Federatsii: avtoref. diss. ...kandid. jurid. nauk po spetsial'nosti 12.00.02 – «Konstitutsionnoye pravo; munitsipal'noye pravo» / Moskva, 2008. 23 s.

4. Новак-Каляєва Л. М. Права людини як теоретико-методологічна основа державного управління: автореф. дис. ... док-ра наук з держ. упр. за спеціальністю 25.00.01 – «Теорія та історія державного управління» // Національна академія державного управління при Президенті України. Київ. 2014. 39 с.; Novak-Kalyayeva L. M. Prava lyudyny yak teoretyko-metodolohichna osnova derzhavnoho upravlinnya: avtoref. dys. ... dok-ra nauk z derzh. upr. za spetsialnistyu 25.00.01 – «Teoriya ta istoriya derzhavnoho upravlinnya» // Natsionalna akademiya derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrayiny. Kyiv. 2014. 39 s.

5. Палій Г.О. Щодо здійснення правозахисної функції організаціями громадянського суспільства. Аналітична записка /Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1283/>; Paliy H.O. Shchodo zdiysnennya pravozakhysnoyi funktsiyi orhanizatsiyamy hromadyanskoho suspil'stva. Analitychna zapyska /Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzhen

6. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 1. ст.1; Pro hromadski obyednannya : Zakon Ukrayiny vid 22.03.2012 r. // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 2013. № 1. st.1

7. Про соціальні послуги : Закон України від 19.06.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. ст.358; Pro sotsialni posluhy : Zakon Ukrayiny vid 19.06.2003 r. // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 2003. № 45. st.358

8. Рибіцький С.Б. Громадські правозахисні організації як суб'єкти захисту прав і свобод громадян //Право і суспільство. 20013. №3. С.78-83; Rybitskyyy S.B. Hromadski pravozakhysni orhanizatsiyi yak subyekty zakhystu prav i svobod hromadyan //Pravo i suspilstvo. 20013. №3. S.78-83

9. Соха С.І. Публічний статус громадських об'єднань в Україні: адміністративно-правовий аспект : дис. ... канд.. юрид. наук за спец. 12.00.07 - «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» //Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів. 2016. 233 с.; Sokha S.I. Publichnyy status hromadskykh obyednan v Ukrayini: administratyvno-pravovyy aspekt : dys. ... kand.. yuryd. nauk za spets. 12.00.07 - «Administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiyne pravo» //Lvivskyuy derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav. Lviv. 2016. 233 s.

10. Темех І.Т. Конституційно-правовий статус правозахисних громадських організацій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец. 12.00.02 – «Конституційне

право, муніципальне право» //Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ. 2010. 22 с.; Temekh I.T. Konstytutsiyno-pravovyy status pravozakhysnykh hromadskykh orhanizatsiy: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk za spets. 12.00.02 – «Konstytutsiynе pravo, munitsypalne pravo» //Instytut derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrayiny. Kyiv. 2010. 22 s.

11. Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки – 2006: Монографія / За ред. О.С. Власюка. Київ: НІСД, 2006. 576 с.; Ukrayina: Stratehichni priorytety. Analitychni otsinky – 2006: Monohrafiya / Za red. O.S. Vlasyuka. Kyiv : NISD. 2006. 576 s.

12. Українське суспільство 1992-2012. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / За ред. В.М. Ворони, М.О. Шульги. Київ: Ін-т соціології НАН України. 2012. С. 558-559.; Ukrayinske suspilstvo 1992-2012. Stan ta dynamika zmin. Sotsiolohichnyy monitorynh / Za red. V.M. Vorony, M.O. Shulhy. Kyiv: In-t sotsiolohiyi NAN Ukrayiny. 2012. S. 558-559.

13. NGOs and Human Rights. Promise and Performance. Edited by Claude E. Welch, Jr. A volume in the Pennsylvania Studies in Human Rights series. Cloth 2000 | ISBN 978-0-8122-3569-2. 304 pages.

O. Batanov, V. Smetana

HUMAN RIGHTS RESOURCE OF PUBLIC ORGANIZATIONS IN THE SPHERE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

The contemporary human rights protection potential of public human rights organizations in the field of local self-government, the differences of these organizations from other non-governmental organizations that are conceptual in nature and manifested in the direction, tasks, principles and forms of activity of such organizations are considered. Their tasks, main directions of activity and functions are elucidated, in which their active role in the formation of civil society is realized. Functions are guided by human rights community organizations to achieve a single goal for their entire system - the protection of human and civil rights and freedoms. The main forms of realization of the functions of public human rights organizations, which are understood as outwardly expressed actions carried out by these organizations in the process of the implementation of human rights activities within the limits of their powers and which cause certain consequences, are the measures enshrined in the law, through which the prevention and prevention of violations of the law takes place rights, renewal of violated rights and influence on the offender. The methods of non-state protection of human rights and freedoms that are used by human rights organizations in the sphere of local self-government are considered, and which are receptions, means and methods of influence of human rights activists on bodies of local self-government, subjects who violated the rights of the individual in order to achieve socially useful result.

Human rights organizations at the local level have inherent functions that logically follow from the nature and objectives of their activities: the consideration of claims of individuals and legal entities or their associations of non-compliance with human rights and freedoms enshrined in the Constitution, international law and national legislation; informing the applicant of a statement about his rights and possibilities of their legal protection and assistance to him in accessing these means; the implementation of mediation functions for the restoration of violated rights and freedoms through the conciliation procedure; conducting public investigations into human rights violations.

Public human rights organizations are active participants in human rights activities in the field of local self-government. They provide a balance of human rights and community interests; promote the application of the human rights protection approach in all types of activities of local authorities and management; perform an important control and oversight function by observing all the subjects of local self-government the rights and legitimate

interests of the community and its members; carry out monitoring and provide an independent expert assessment of the results of the activities of local self-government bodies; through direct participation and interaction with local authorities, provide assistance that is not fully provided by state, social institutions, state human rights organizations; contribute to increasing social security and improving the quality of life of citizens.

Key words: *human right, municipal human right, human rights protection, public human rights organizations, local self-government, principles and forms of activity, functions.*

Стаття надійшла до редакції 15.10.2018 р.

УДК 342.1

Б. М. Свірський

ДЖЕРЕЛА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню впливу нормативно-правових норм на забезпечення дотримання конституційного принципу дотримання прав і свобод людини і громадянина співробітниками правоохоронних органів. Акцентується на особливостях впливу міжнародних правових актів на розвиток та становлення вітчизняного законодавства в цьому сегменті.

Ключові слова: *права і свободи, верховенство права, міжнародно-правові акти, посадові особи, правоохоронні органи.*

Постановка проблеми. Реалізація конституційних положень, що проголошують Україну як демократичну, соціальну і правову державу неможлива без усебічного зміцнення законності й правопорядку, забезпечення прав і свобод громадян. Суспільство і державу цікавить не тільки результат діяльності правоохоронних органів, а й те, як цей результат досягається. Вимога боротися за дотримання правопорядку законними методами і засобами залишається особливо важливою, коли в Україні будуються правова держава і громадянське суспільство.

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Зазначене Конституційне положення визначає один із найважливіших напрямів діяльності держави в сучасних умовах, у тому числі й проблеми забезпечення прав і свобод людини. [1]

Права людини є складним, багатовимірним явищем. Вони є комплексом істотних, невідчужуваних та непорушних свобод, юридичних можливостей, які замовлені фактом існування людини в суспільстві та одержали правове закріплення. Права людини охоплюють сферу відносин індивіда з державою, у якій вона розраховує не тільки на захист своїх прав від незаконного втручання, але й на активне сприяння держави щодо їх реалізації.

Пріоритет прав і свобод людини у XXI ст. є доктринальною аксіомою та системоутворюючим принципом, що конструює основи правопорядку демократичних принципів правових держав сучасності.

Більшість держав об'єднали зусилля для вироблення критеріїв визначення обсягу і змісту прав людини, засобів їх забезпечення та захисту, створивши потужну національну систему відповідних механізмів рамках ООН, РЄ, ЄС тощо.